

Představení slavnostního provedení Ústavy České republiky

31.3.2026 - | Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR

Kancelář Poslanecké sněmovny představila veřejnosti nové slavnostní provedení Ústavy České republiky. Jeho autory jsou Ondřej Báchor, Matěj Činčera a Jan Novák, kteří za toto dílo dostali ocenění Czech Grand Design 2025 v kategorii grafického designu.

„Jsem velmi rád, že Ústava České republiky získala po více než 33 letech důstojnou a reprezentativní podobu. Kvalita tohoto díla byla nedávno oceněna tím, že autoři obdrželi cenu Czech Grand Design. Kancelář Poslanecké sněmovny plánuje na květen výstavu, na které budou představeny všechny soutěžní návrhy. Maketa vítězného provedení bude trvale vystavena v Parlamentáriu. Plánujeme také vyhotovení kapesních výtisků,“ uvedl u příležitosti představení slavnostního provedení Ústavy ČR vedoucí Kanceláře Poslanecké sněmovny Martin Plíšek.

Dílo staví na propojení historické tradice, knižního řemesla a současných technologií. Klíčovým materiálem knižního objektu se stal papír. Autoři ho zvolili nejen pro jeho kulturní význam, ale i pro jeho dostupnost, skromnost a otevřený charakter, který odráží demokratické hodnoty. Ondřej Báchor, jeden z autorů k tomu dodal: *„Ústava je vytvořena výhradně z papíru. Ten je přirozeně spojený s knihou i českou knižní tradicí a zároveň v sobě nese civilnost a otevřenost, kterou vnímáme jako blízkou demokratickým hodnotám. Z papíru jsme chtěli vytvořit objekt, který bude působit slavnostně a reprezentativně. Návrh se proto vyvíjel v úzkém dialogu s materiálem a technologií a jeho finální podoba vznikala postupně skrze desítky testů.“*

Hlavním motivem návrhu je státní znak a jeho zpracování, vysvětlil dále Ondřej Báchor: *„Nechtěli jsme, aby zůstal jen plochým motivem na obálce, ale aby se stal přímou součástí knihy a působil jako pomyslný štít, který ústavu chrání. Hledali jsme proto způsob, jak ho převést do reliéfu, který tvoří samotné desky. Důležité pro nás bylo najít takový výtvarný výraz, aby všechny heraldické motivy působily jasně, hrdě a přirozeně v kontextu české státní symboliky, ale zároveň byly dostatečně zjednodušené pro reliéf i výrobu. Podobu znaku i celý proces jsme konzultovali s expertem na heraldiku, abychom se ujistili, že naše zpracování odpovídá heraldickým zákonitostem.“*

A další z autorů Matěj Činčera doplnil: *„Vycházíme z přístupu, který je nám v designu blízký - jednoduchost, symbolika, práce s materiálem a využití současných technologií. Hledali jsme formu, která je srozumitelná a civilní, ale zároveň nese hloubku a důstojnost. Státní znak jsme přenesli do podoby reliéfu, který tvoří s knihou jeden celek. Odkazujeme na dřívější podoby ústavy, ale využíváme nová řešení, která umožňují přesnost, vrstvení a soudobý výraz.“*

Návrh pracuje se škálou barev české trikolory, které se, jak podotkl Ondřej Báchor, objevují napříč celou ústavou - od typografie a detailů až po barvu desek a slavnostního obalu: *„Pro samotné slavnostní provedení jsme zvolili modrou jako dominantní barvu. Vnímáme ji jako barvu klidu, stability a důstojnosti, která nejvíce odpovídá charakteru dokumentu a zároveň pomáhá sjednotit celý objekt do čitelné podoby.“*

Barevné akcenty (modrý hlavní text a červené nadpisy) také nenásilně usnadňují orientaci v dokumentu. Vnitřní blok celého díla je navržen tak, aby bylo snadné jej vyjmout a vyměnit v případě novelizace ústavy. Sazba preambule pracuje s výraznějším kontrastem, který podtrhuje její slavnostní význam a ústřední roli v celkové kompozici ústavy. Na každý arch papíru autoři vytvořili reliéfní podtisk, který je propsáním vzorů ze znaku na obálce. Tento podtisk se leskne a je viditelný

při pohledu pod úhlem, při pohledu shora naopak vidět není a neruší při čtení textu.

Přímo pro projekt slavnostního provedení Ústavy ČR vytvořili autoři bezpatkové písmo Democratia, které hodlají poskytnout k volnému použití veřejnosti a tím také samotnou ústavu propagovat. „Není to přitom poprvé, co pro ústavu vzniklo písmo na míru - již Oldřich Menhart vytvořil pro ústavu z roku 1948 písmo Parlament,“ upozornil další z autorů Jan Novák a doplnil: „My jsme se však inspirovali spíše kaligrafickým písmem z ústavy z roku 1920, ze kterého jsme převzali zúžené proporce a vysoký kontrast tahů. To znamená, že se síla tahu proměňuje. Dobře je to vidět například u oblých písmen, jako jsou c nebo s. Výsledkem je dobře čitelné, a přesto výrazné písmo, které balancuje mezi slavnostním a civilním výrazem.“

Autoři přišli také s nápadem na vydání kapesní verze Ústavy ČR, která by měla být dostupná školám, institucím i dalším zájemcům. Jejich přáním je, aby tak napomohli šíření textu základního zákona státu a povědomí o něm mezi veřejností. Podle Jana Nováka návrh vznikl již během vývoje velké ceremoniální ústavy a umožnil autorům ověřit si principy úpravy textu a sazby: „Tato kapesní verze je vlastně elegantním zmenšením vnitřní části slavnostního unikátu, bez nutnosti velkých designových změn. Tímto gestem odkazujeme na podobné brožované vydání z roku 1923, které v té době stálo 1,40 Kč. Doufáme, že šíření této graficky řešené ústavy pomůže propagaci parlamentu jako instituce.“

Za slavnostní provedení Ústavy ČR se Ondřej Báchor, Matěj Činčera a Jan Novák stali vítězi ceny Czech Grand Design 2025 v kategorii grafického designu. O ocenění, které autoři převzali 11. března ve Stavovském divadle, rozhodli porotci Akademie designu ČR. Slavnostní provedení Ústavy ČR bude využíváno při výjimečných příležitostech, například při skládání slibu prezidenta republiky nebo slibu poslanců, k edukaci nebo výstavním účelům.

Dílo vzešlo ze soutěže o návrh slavnostního provedení Ústavy ČR, kterou pořádala Kancelář Poslanecké sněmovny a jejíž výsledek byl vyhlášen v červnu 2025. Dosud používané slavnostní provedení Ústavy ČR totiž zrcadlilo chvat, za nějž byla přijímána a následně ve své materiální podobě tvořena. Nedosahovalo kvalit, které by si slavnostní provedení základního zákona státu zasloužilo. Soutěž tak dala prostor pro zcela nové výtvarné pojetí ústavy.

Předložená díla hodnotila porota složená z nezávislých odborníků z oblasti grafického designu a užitého a volného umění. Porota v čele s předsedkyní Ivou Knobloch hodnotila tři základní aspekty: estetický, funkční a významový. „Vítězný návrh získal nejvíce bodů, protože je jednoduchý, civilní a slavnostní zároveň, ukazuje na tradici vynikajícího řemesla v práci s papírem. Ocenili jsme jeho pojetí státní reprezentace, zdůrazňující aspekt zemský, nikoliv národní. Originální písmo Democratia volně dostupné ke stažení a separátní sešitek ústavy ‘do každé rodiny’ je milým bonusem, který slouží k velmi potřebnému rozšíření textu ústavy,“ vysvětlila předsedkyně poroty Iva Knobloch.

Na soutěž naváže výstava, která představí všechny předložené návrhy. V kuloárech před hlavním jednacím sálem bude k vidění od pozdního jara 2026. Kancelář Poslanecké sněmovny také plánuje soutěžní návrhy ještě více přiblížit v doprovodné publikaci.

FOTO - Slavnostní provedení Ústavy ČR - Archiv autorů/Filip Beránek

FOTO - KPS/Lukáš Janičina

Autoři slavnostního provedení Ústavy ČR.pdf (Dokument PDF, 101 KB)

<https://www.psp.cz/zprava/21992>